

החקלאות – וילדים

דף מידע מאת: יואב גרשון

בעשור שבין 1983 ל-1993 נגרמו 1,365 מקרי מוות מתועדים במגזרים החקלאיים בקנדה בצפון ארה"ב ובאנגליה. כמעט חצי מתוכם היו בשל פגיעת מכונות חקלאיות ובלמעלה משליש היו מעורבים ילדים עד גיל 19 או מבוגרים מעל גיל 65.

בהקשר לפגיעות בילדים – יש לזכור כי זהו הענף היחידי בו הילדים נמצאים דרך קבע במקומות העבודה (משקים משפחתיים פרטיים וכן חוות חקלאיות) ועל כן חשופים לסיכונים רבים ולפגיעות מחומרים מזיקים, וזאת בניגוד לתעשיות חרושת וכן אתרי בניה – שם ילדים אינם מסתובבים דרך קבע.

כאמור, זהו הענף היחידי בו נמצאים ילדים בקרבת גורמי ומחוללי הסיכון - בניגוד לחרושת, תעשיות ובנייה – כאן הילדים נמצאים בתוך המשק, החוות או השטחים החקלאיים וסביבת המגורים שלהם היא בעצם גם סביבת העבודה. בין השנים 1986 ל-1999 כ-70 ילדים מצאו את מותם בתאונות חקלאיות באנגליה, כ-400 ילדים נוספים נפצעו באופן חמור (עד כדי נכות תמידית).

המחקרים מצביעים על כך כי לפחות כמספר הזה נפצעו ילדים נוספים ואשר לא דווחו כתאונות עבודה בחקלאות או כתאונות עבודה בכלל.

עיקר הפגיעות החמורות ו/או מקרי המוות נגרמו כתוצאה מ:

- פגיעות ממכונות בתנועה. (כלים חקלאיים, קומביינים, מאספות תפ"א, מקצרות ומכסחות)
- פגיעות מעצמים נעים/סובבים בזמן עבודתם. (מעבירי כח, צירים מניעים, גלי ארכובה)
- נפילה מגובה. (אסמים, ממגורות, גגות, טרקטורים גבוהים, סולמות, מיכלי אגירה)
- מגע במכונות, עצמים חדים או סובבים (הכנסת ידיים או רגליים).
- אש ו/או חום. (תנורי חימום, מבערים, "גייזרים")
- פגיעות מבעלי חיים (בעיטות, נשיכות, הפלות וכולי).
- חשיפה למחלות בגין חומרים מסוכנים/הדברה/ריסוס.

את הפגיעות ניתן לסווג לשתי קבוצות גיל עיקריות:

- ילדים צעירים (מתחת לגיל 15) ואשר נחשפים לסכנות המפורטות מעלה.
- ילדים בוגרים (מגיל 15 ומעלה) ואשר מבצעים עבודות משק וחקלאות שונות, ומעורבים באופן פעיל בעבודות לעזרת הוריהם.

על מנת לטפל בתופעה החמורה הזו ולתת לה מענה הולם יש ראשית לאתר ולסמן את גורמי הסיכון ואזי לבחון את אופן ודרך הטיפול בהם – דרך שאלות אשר עלינו לשאול את עצמנו:

- האם מתגוררים ילדים בתוך או בסמוך למשק החקלאי?
- האם ילדים נוהגים להגיע או לבקר או לחלוף (באקראי) בשטחי המשק והחוה?
- אילו פעילויות עלולות ועשויות לחשוף אותם לסיכונים?
- אילו סידורים קיימים במשק או בחווה על מנת להעסיק את הילדים בעת שהוריהם עובדים במקומות מרוחקים?
- אילו אזורים/מקומות מהווים גורמי סיכון ודאיים לילדים?
- אילו עבודות/מלאכות מהוות סכנה במיוחד ויש להיזהר איתן כאשר ילדים בקרבת מקום?
- באילו כלים יש פינות חדות, להבים, גלגלי שניים וכו'?
- אילו גורמים עלולים לגרום למחלות, זיהומים ו/או פגיעות כימיות?
- כיצד הינך מארגן את מקום עבודתך ושולט על סביבתך באחריות, האם הינך מעסיק קבלני משנה או עובדים אשר אינם מודעים להמצאות ילדים בסביבתם?

יש לזכור: לילדים מודעות פחותה לסיכונים, גורמי מחלות ומפגעים.

על מנת להבין את הסכנות נביא כאן מספר תאונות אשר תועדו ושמהן ניתן ללמוד על גורמי הסיכון לילדים:
[הסטטיסטיקה לקוחה מ- HSE Information center, ENGLAND]

- ילדה בת שנתיים (!) רצה אל עבר אביה אשר עבד עם משור מכני. האב הסתובב אל הילדה אשר לא הספיקה לעצור, פגע בה והרגה.
- ילדה בת 4 שהתה בקבינת הטרקטור עליו עבד אביה. אמה הגיעה לקחתה הביתה, היא ירדה ונפלה אל מתחת לטרקטור ונדרסה.
- ילדה צעירה נפלה מקבינת טרקטור בעת שקפץ מעל מהמורה, נחבלה ונזקקה ל- 30 תפרים בידיה ובראשה.
- מספר ילדים שהו על גבי "באלה" של חציר שהובל בעגלה. בעת שהעגלה עברה בשער החווה נמחצה רגלו של אחד הילדים בין השער והעגלה.
- נער צעיר ישב על גבי שואב שנישא ע"י טרקטור. הילד נפל אל מתחת לשואב ומצא את מותו כתוצאה מהפגיעה האנושה.
- ילד איבד את זרועו כתוצאה מפגיעה ממעביר כח (P,T,O), לא מוגן של מתחחת אשר הופעלה על ידי אביו. הילד מת מפצעיו לאחר מספר ימים.
- ילד כבן 9 נפל לתוך אסם תבואה. כתוצאה מפגיעה במסוע הוא איבד את רגלו.
- ילד כבן שנתיים נפל וטבע בבור מים לא מכוסה בעומק של 30 ס"מ.
- ילד כבן 8 שיחק על גבי ממגורת שחת בחצר ביתו. הממגורה לא היתה מכוסה והילד נפל פנימה, איבד את הכרתו ונפטר לאחר יומיים.
- שני ילדים שיחקו על גג אסם בחוות הוריהם. הגג נשבר ושני הילדים צנחו מגובה – 3.5 מ' לתוך גג פלסטיק בקומת הכניסה. אחד נהרג מייד כתוצאה משבירת המפרקת והשני נפצע אנושות ומת לאחר מספר ימים.

לצערנו המידע אינו מבוסס רק על הנעשה באנגליה או במערב אירופה, לפני כחצי שנה ארעה תאונה קשה מאד במטע ברמת הגולן עם מעביר כח (P.T.O.), הנפגעת היתה ילדה בת 5 (!) אשר איבדה לצמיתות את ידה.

אלו הן מספר מועט של תאונות מתועדות ואשר יש בהן כדי להצביע על מספר מאפיינים ברורים וקבועים:

- גילם הצעיר של כל הנפגעים.
- כל התאונות הן בחצר המשק או בקרבת מקום המגורים.
- התאונות הן מגוונות וכוללות את כל גורמי הסיכון שאנו מכירים (נפילה מגובה, מיכון, נפילה לבור לא מכוסה, נסיעה ע"ג טרקטור ועוד).

ברור מכאן כי לנושא זה נדרשת התייחסות מיוחדת ודרכי טיפול אשר חורגות מהתייחסות לתאונות עבודה בכללותן. אוכלוסית היעד להדרכות ולחינוך לבטיחות היא לא רק הילדים עצמם (עם כל המגבלות שיש לחינוך בגילאים כה צעירים) אלא ההורים, העובדים והמועסקים במשקים השונים ואשר לא תמיד מודעים לסיכונים אשר פזורים סביב.

[המידע מאנגליה מבוסס על מחקר של ה- HSE משנת 1999]